

Kitap İncelemesi

Aydın, H. (2013). *Dünyada ve Türkiye’de Çok kültürlü Eğitim Tartışmaları ve Uygulamaları*. Ankara: Nobel Yayın Evi.

Hasan Aydın Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri ve Öğretim bölümü öğretim üyesidir. Doktora derecesini 2011 yılında Nevada Üniversitesinden alan Aydın’ın ilgi alanları çokkültürlü eğitim, anadilde eğitim (ikidilli eğitim), etnik kimlik, kültürel asimilasyon ve uyum, demokrasi, vatandaşlık ve azınlık hakları, eğitim program ve müfredat geliştirme ve öğretmen yetiştirme.

Hasan Aydın tarafından 2013 yılında yazılan “Dünyada ve Türkiye’de Çokkültürlü Eğitim Tartışmaları ve Uygulamalar”ı adlı kitapta çokkültürlü ve çokdilli eğitim konusunda açıklamalar yapılarak çokkültürlü eğitimin anlaşılmasına çalışılmakta, 20 farklı ülkenin çokkültürlü eğitim uygulamalarına yer verilerek okuyuculara geniş yelpazede örnekler sunmakta ve Türkiye açısından çokkültürlü eğitimi değerlendirmektedir. Kitap üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde yazar, farklı ülkelerden farklı yazarların, çokkültürlülük hakkındaki düşüncelerine ve çokkültürlülüğün farklı ülkelerde devlet tarafından yapılan tanımlarına yer vermiştir. Çokkültürlü eğitimin köklerinin, ezilen grupların hak arayışlarına dayandığını ifade eden yazar, çokkültürlü eğitimin farklı ülkelerde farklı şekillerde uygulanmakla beraber, çoğu ülkenin çokkültürlü eğitim denemelerine müfredatlarında küçük değişiklikler yaparak başladıklarını belirtmektedir. Devamında çokkültürlü eğitimin çeşitli tanımları yapılır. Genel hatlarıyla çokkültürlü

eğitimin, tüm öğrencilere eşit şartlarda, eşit eğitim verilmesini öngören, öğrencilerin birbirlerine ve farklı kültürlere saygılı, demokratik, birleştirici birer birey olarak yetişmelerini sağlamayı amaçladığı ifade edilir. Çokkültürlü eğitim müfredatı reformunun; katkılar, etnik ilaveler, dönüştürücü yaklaşımlar ve sosyal eylem yaklaşımları olmak üzere dört aşamasına, neleri içermesi gerektiğine ve özelliklerine yer veren yazar, çokkültürlü eğitimin amacına ulaşması için öğrenme ortamı, müfredat, öğretmen ve yöneticilerin bu konuda birlikte ve aynı doğrultuda hareket etmesinin önemine vurgu yapar. Çokkültürlü eğitimin; önyargı ve ırkçılığı yok etmeye yardımcı olma, farklı ırkları uyum içinde bir araya toplama, farklı kültürler arasında etkileşim kurma, gruplar arasında hoşgörü tesis etme gibi avantajlarını anlatan yazar ardından çokkültürlü eğitimin; kültürler arasındaki farklılıkların altının çizilmesinden dolayı ayrışmayı daha da arttıracak, hâkim ve azınlık kültürler arasında bir uyumsuzluğa neden olacağı, müfredatta yapılan değişikliklerin hâkim kültüre mensup öğrencilerin tepkisini çekeceğinden kutuplaşmayı daha da arttırabileceği gibi dezavantajlarına yer verir. Yazar son olarak dünyada konuşulan dillerin çeşitliliğine vurgu yapmakta, dünyada iki veya daha çok dil konuşan insan sayısının tek dil konuşan insan sayısından çok daha fazla olduğunu ve dünyanın birçok ülkesinde eğitimin iki veya çokdilli olarak yapıldığını belirtmektedir. Bireylerin eğitimlerine ana

dillerinde başlamasının, çokdilli eğitim almasının başarıyı arttırıcı bir faktör olduğu, kültürler arası iletişime katkısı, azınlığa mensup gruplar arasında yaşadıkları topluma yürekten bağlanmaları gibi artılarına işaret ederek çokdilli eğitimin Türkiye için de faydalı olabileceğini belirtir.

Yazar ikinci bölümde, çokkültürlü eğitimi uygulayan ülke örneklerine yer vermiş ve 20 farklı ülkeyi şu şekilde ele almıştır.

ABD resmi bir dili olmamasına rağmen ülkede çoğunluğun anadil olarak kabul ettiği dil İngilizcedir ve yaklaşık 337 dil konuşulmaktadır. ABD’de eğitimin tek bir merkezden yönetilmediğine değinen yazar, ülke genelinde çokkültürlü eğitim politikaları benimsenmekle beraber, her eyaletin kendi eğitim politikasını halkın ihtiyaçları ve talepleri doğrultusunda kendisinin belirlediğini söyler. Ülkenin çokkültürlü, çokdilli, çok etnikli yapısına değinen yazar, çokkültürlü eğitimin farklı gruplar için, kimliklerini gizlemeden eşit eğitim alabilecekleri bir program olduğunu belirtir. Yazar, ABD okul müfredatında; dünyayı kültürel farklılıklar aracılığıyla tanıma ve bilme, ırkçılık ve cinsiyet konularına yoğunlaşma, çokdilli eğitimin çeşitli modelleri ve metotlarından yararlanma, iki kültüre de kolay bir şekilde uyum sağlama, dil hakları üzerine yoğunlaşma gibi konuların önemli olduğunu belirterek, çokkültürlülük temel alınarak geliştirilip uygulanan çeşitli çokdilli eğitim programlarından bahseder. Öğretmen yetiştirme programlarında da aday öğretmenlerin çok kültürlü, etnikli ve dilli olan okullarda karşılaşabilecekleri güçlüklerin üstesinden gelmek için çokkültürlü eğitim esaslarının dikkate alındığını belirten yazar, ikidilli öğretmen olabilmek için yapılması gerekenlere ve zorluklarına değinir.

Çokkültürlülüğü resmi olarak benimseyen ve devlet politikasına dönüştüren ilk ülke olan

Kanada, 10 eyalet ve 3 bölgeden oluşan bir federasyon yapısına sahiptir. İngilizce ve Fransızca olmak üzere iki resmi dili vardır. Kanada’da tek merkezden yönetilen bir eğitim sisteminden ziyade eyaletlerin kendilerinin belirlediği eğitim politikaları olduğuna değinen yazar; tüm bireylerin eğitimden yararlanma eşitliği, fırsat eşitliği ve kültürel çoğulculuğun sağlanması, tüm kültürlere saygılı olunması olmak üzere tüm eyaletlerde kabul edilen üç temel toplum ve eğitim değerinden söz eder. Kanada’nın ikidilli eğitime oldukça önem verdiğini belirten yazar, ülkede ikidilde eğitim almış ve bu dillerde yeterliliğe sahip bireyler yetiştirme konusunda çalışmalarını hızla sürdürüldüğünü belirtir. Yazar Kanada’nın, çokkültürlü yapısını içselleştiren, bunu bir zenginlik olarak kabul eden nadir ülkelerden olmakla beraber, yıllarca sadece İngiliz ve Fransız kültürünü kabul eden, diğer kültürlerle karşı asimilasyoncu bir yöntem izleyen politikaların, ikinci dünya savaşından sonra değişmeye, diğer kültürleri de içine alan bir yapıya dönüşmeye başladığına vurgu yapar. Çokkültürlü ve çokdilli eğitimin anayasal düzenlemelerle devlet güvencesi altına alındığı Kanada’da uygulanan sorun odaklı, kültür odaklı ve etnik odaklı olarak adlandırılan çokkültürlü eğitim modellerinden bahseder. Yazar çokkültürlü eğitimin, öğretmen yetiştirme programlarında da yerini aldığını, hümanist bir yaklaşımın benimsendiğini ve birçok eyalette öğretmenlerin ikinci dil eğitimi gibi alanlarda uzmanlaşmaları istendiğini ifade eder.

Büyük Britanya (Birleşik Krallık); İngiltere, İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda ülkelerinden oluşmaktadır. Genel bir eğitim müfredatı olmakla birlikte her bölgenin kendi eğitim sistemini belirlediğini ve yönettiğini ifade eden yazar, ortaokul bitirme ve üniversiteye girmeden önce yapılan sınavların tüm Britanya genelinde ortak olarak yapıldığını ifade eder. Önce-

leri azınlıklara karşı asimilasyon politikaları izleyen Britanya, 1960'larda asimilasyon politikalarını bırakarak pasif çokkültürlü politikalar izlemiş, 1970'lerden sonraysa aktif olarak çokkültürlü politikalar yapmaya ve eğitim sisteminde de yansımaları görülmeye başlanmıştır. Çokkültürlü eğitim, halkın talepleri doğrultusunda şekillenmektedir. Galler, İskoçya ve İrlanda kısımlarında izlenen çokkültürlü eğitim politikaları daha çok azınlık dillerini canlandırmaya ve yaşatmaya yönelik olarak yürütülürken, yazar İngiltere'de çokkültürlü eğitim çalışmalarının göçmenlerin ülkeye entegrasyonlarını sağlamaya yönelik olarak geliştiğini belirtir.

Avustralya 6 eyalet ve 2 bölgeden oluşan, farklı ülkelerden gelen yoğun göçmen nüfusa sahip, resmi dili İngilizce olan bir ülkedir. Yazar eğitimin, her eyalette eğitim bakanlıklarının yönetiminde yapıldığını fakat eyaletler arasında ciddi farklılıklar olmadığını ifade eder. Önceleri azınlık gruplara asimilasyon politikası uygulayan Avustralya, 1970'lerden sonra farklılıklarına zenginlik gözüyle bakmaya ve çokkültürlülük politikalarını benimsemeye başlamıştır. Son yirmi yılda çokkültürlü ve çokdilli eğitime daha da önem verilen Avustralya'da, azınlıkların kendi dillerinde ve kültürlerine yönelik eğitim alma hakkı anayasa ile güvence altına alınmıştır. Yazar öğretmen yetiştirme programları da dâhil olmak üzere eğitimin tüm kademelerinde azınlık grubuna mensup öğrencilerin kendilerini yabancı hissetmeyecekleri ve başarılarını arttırmaya yönelik çokkültürlü eğitim programlarının uygulandığını ifade eder.

Hindistan 28 eyalet ve yedi birlik bölgeden oluşan, 407 tane aktif olarak konuşulan dili bulunan, çok çeşitli dinlerin olduğu, dünyanın ikinci en büyük nüfusuna sahip bir ülkedir. Eğitimde merkezi hükümetin etkisi olmakla birlikte eyaletlerin daha belirleyici olduğunu

belirten yazar, İngiliz istilasından önce anadilde eğitim yapılırken, istilayla birlikte İngilizcenin eğitim dili olduğunu aktarır. Sonrasında İngilizcenin etkisi sürmekle birlikte, eğitimin bölgenin anadilinde, Hintçe ve İngilizce olarak çokdilli olarak sürdürüldüğünü ifade eder. 1957'de devlet resmi olarak "Üç Dil Formüllü" nü benimsemiştir. Azınlık hakları anayasa ile güvence altına alınmış ve tüm vatandaşlara kendi dillerinde eğitim alma hakkı, kendi dil ve dinlerine göre okul açma hakkı tanınmıştır. Yazar son olarak öğretmen yetiştirme programlarında da çokkültürlü eğitim yapabilecek en az iki ve daha fazla dil bilen öğretmenler yetiştirmenin amaçlandığını ifade eder.

İsviçre 26 kantondan oluşan, 4 resmi dili olan bir ülkedir. Yazar İsviçre'nin anayasa ile farklı kültürleri ve dilleri koruduğunu ve gelişmelerine zemin hazırladığını ifade etmektedir. Eğitim kantonlara göre bazı farklılıklar göstermekle beraber, tümünde ikidilli veya çokdilli olarak yapılmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin farklı bir dil ve kültürü de tanımaları ve saygı göstermeleri sağlanmaktadır. Hiçbir dil ve kültüre üstün olarak bakılmadığı İsviçre'de yazar kişilerin, en az iki dil bilen, farklı dil ve kültürlerle saygılı bireyler olarak yetiştiğini belirtir.

İsveç, çoğunluğu (%90,8) oluşturan İsveç halkının haricinde Finli, İskandinav Halkları gibi farklı etnik köken ve dilden azınlıkların ve göçmenlerin yaşadığı bir ülkedir. Yazar İsveç'in resmi dilinin İsveççe olduğunu fakat bazı bölgelerde azınlık dilleri olan Fince, Sami dili, Romence, Yidişçe, Meankieli dilinin de yasal olarak tanındığını ifade eder. İsveç'te çokkültürlü ve ikidilli eğitim, göçmen halkın hak talebinde bulunmasıyla gündeme gelmiş ve bundan azınlık halkları da faydalanmıştır. Yazar eğitim konusunda İsveç Eğitim Bakanlığının genel hedefleri belirlediğini,

eğitimin içeriğine ve uygulamalara belediyelerin karar verdiğini belirtir. Talep olması durumunda (en an 5 ailenin talebi olmalı) azınlıklara kendi dilleri ve resmi dil olmak üzere iki dilde eğitim alma hakkı tanındığını, ayrıca azınlıklara tamamen kendi dillerinde eğitim verecek okullar açma hakkı da tanındığını ifade eden yazar, eğitimin ikidilli yapılabilmesinin önünde bir engel olmamasına rağmen ikidilli eğitimin yeterli düzeyde yapılmadığını söyler. Bunun başlıca nedenleri olarak belediyelerin çokkültürlü ve ikidilli eğitim konusunda yetersiz olması ve ikidilli eğitim verecek öğretmen bulma konusunda yaşanan sıkıntıları gösterir.

Belçika, farklı bölgelere ayrılmış ve farklı etnik grupları barındıra üç resmi dili olan bir ülkedir. Eğitimin bölgeden bölgeye değiştiğini ifade eden yazar, iki dilli eğitimin bölgenin durumuna ve talebe göre verildiğini belirtir. Yazar ayrıca kültürel ve dilsel hakların anayasa ile güvence altına alındığını, öğretmen yetiştirme programlarının çokkültürlü ve ikidilli eğitime uygun olarak yapıldığını ifade eder.

Almanya, 16 eyaletten oluşmaktadır. Ülkede farklı milletlerden olan azınlıklarla birlikte ciddi bir göçmen nüfusun varlığına işaret eden yazar, çokkültürlü eğitime ilkokuldan itibaren önem verildiğini ve ders kitaplarında farklı kültürlerle ait bilgilerin yer aldığını belirtir. Talep doğrultusunda ikidilli eğitimin yapılabildiği Almanya'da okula yeni başlayan öğrenciler için anadilde eğitime özellikle önem verildiğini ve ikidilli eğitim verecek öğretmen yetiştiren iki üniversite bulunduğunu belirtir.

Avusturya, dokuz eyaletten oluşmaktadır. Resmi dili Almancadır. Fakat bunun haricinde 6 azınlık dilini tanımaktadır. Yazar önceleri azınlıklara karşı çok katı politikalar izleyen Avusturya'nın 1960'lardan sonra bu politikalarını değiştirip azınlıklara karşı daha yumuşak bir tutum sergilemeye başladığını,

1992 yılından itibaren azınlıklara kendi anadillerinde eğitim alabilme şansını verdiğini ifade eder. Azınlıkların kültürel ve dilsel haklarının yasalarla korunduğu Avusturya'da eğitim çokkültürlü temellere göre, diğer yaşayan milletleri de içerecek şekilde yapılandırılmıştır. Yazar azınlık grupların veya göçmenlerin anadillerinde eğitim alabilmeleri için 12 kişilik bir grup oluşturmaları gerektiğini ifade eder. Öğretmen yetiştirme programlarında da farklı kültürleri tanımaya ve anlamaya yönelik uygulamalar yapılmaktadır.

İspanya, 17 özerk bölge ve 2 özerk şehirden oluşmaktadır. Ülkenin resmi dili İspanyolca olmakla beraber, farklı eyaletlerde farklı diller de resmi dil olarak tanınmıştır. Yazar, 1978 yılından sonra yasakların kalktığını, farklı kültür ve dilleri kullanabilmeye ve korumaya yönelik anayasal düzenlemeler getirildiğini belirtir. Eğitimden her eyalet kendisi sorumludur. Eğitim bölgelerin ihtiyacına göre çeşitlilik gösterir. Fakat her eyalette ikidilli eğitim yapılabilmektedir. Yazar öğretmen yetiştirme programlarında da eğitimin çokkültürlü ve ikidilli eğitime yönelik olarak yapıldığını ifade eder.

Finlandiya'da İsveçliler, Ruslar, Estonyalılar, Romenler ve Samiler azınlık gruplarını oluşturmaktadır. Ülkenin resmi dilleri Fince ve İsveççedir. Yazar 1991'den beri öğrencilerin istedikleri dilde eğitim alabildiklerini ifade eder.

Fransa, 23 yaşayan dilin olduğu, farklı milletlerden insanların yaşadığı bir ülkedir. Yazar Fransa'da azınlıkların varlığının, bölgesel dillerin Fransa'nın mirası olduğu ibaresinin anayasada yer almasından sonra 2008'de kabul edildiğini, Fransa'nın bazı bölgelerindeki okullarda çokkültürlü ve çokdilli eğitimin verildiğini ifade eder.

Romanya’da Macarlar, Romaniler gibi azınlıklar, ayrıca Afrika, Orta Doğu ve Asya’dan gelen çeşitli göçmen gruplar yaşamaktadır. Romanya’nın da bir dönem azınlık sorunu yaşadığını fakat sonrasında azınlıkların haklarını güvence altına alan düzenlemelerle çokkültürlü ve çokdilli eğitime geçiş yaptığını ifade eden yazar, eğitim müfredatının hazırlanmasında ülkedeki azınlıkların da dikkate alındığını ve azınlıklara kendi dillerinde eğitim alabilme fırsatı sunulduğunu belirtir.

Meksika, 1 federal bölge ve 31 eyaletten oluşan, İspanyolca ile birlikte 68 yerli dili resmi olarak kabul eden bir ülkedir. Ülkede azınlık grupların yıllarca hak arayışı içinde olduklarını ifade eden yazar, 1993 eğitim yasası ile yerli halklar ve yerli dillerin resmi olarak tanındığını belirtir. Yazar Meksika’nın birçok eyaletinde çokdilli eğitim imkânı sunulmakla birlikte çokkültürlü eğitime yeterince bütçe ayrılmadığından ve çokkültürlü öğretmen yetiştirme konusunda birtakım sıkıntılar yaşandığından, yeterli düzeyde çokkültürlü ve çokdilli eğitim yapılamadığını ifade eder.

Bolivya, 34-37 farklı etnik grubu ve 34-36 farklı dil konuşan insanların yaşadığı çok uluslu bir ülkedir. Yazar Bolivya’da farklı etnik kökene sahip olan halkların haklarının tanınması ve çokkültürlü eğitime geçişin 1994 anayasası ile sağlandığını, bu tarihten itibaren 1. sınıftan üniversite seviyesine kadar çokkültürlü ve çokdilli eğitim yapılabilmesinin önünün açıldığını belirtir. Ayrıca farklı yöresel dillerde ikidilli eğitim yapacak öğretmen yetiştirmek amacıyla üniversiteler açılmıştır.

Afganistan, çok etnikli ve çok kültürlü bir yapıya sahiptir. Resmi nüfus sayımı yapılmadığı için net rakamlar bilinmemekle birlikte 30’a yakın etnik grup olduğu ve 48 tane yaşayan dil olduğu düşünülmektedir. Yazar, 1964 anayasasında devletin resmi dilinin Darice

(Farsça) ve Peştuca olarak ifade edildiğini fakat Özbekçe, Türkmençe ve Belluca’nın nüfusun çoğunluk olduğu bölgelerde üçüncü resmi dil olarak kabul edildiğini belirtir. Daima çokkültürlü ve çokdilli yapısını koruyan Afganistan’da Taliban yönetiminin bittiği 2001 yılından sonra çokdilli eğitime daha da önem verilmeye başlandığını ifade eden yazar, öğrencilerin tamamının Darice ve Peştuca olmak üzere ikidilde eğitim aldığını, aynı zamanda Özbek, Türkmen gibi öğrencilerin yoğunlukta yaşadığı bölgelerde bunlara ek olarak üçüncü bir dil olarak kendi anadillerinde eğitim aldıklarını dile getirir. Son olarak ülkede bitmeyen karışıklıklardan dolayı eğitim sisteminde birtakım aksaklıklar yaşandığını ifade eder.

Azerbaycan’da 30’dan fazla etnik grubun olduğu ve birçok farklı dilin konuşulduğu bilinmektedir. Azerbaycan’ın, azınlıkların haklarını anayasal güvence altına aldığını belirten yazar, ülkede resmi dilin Azerice olduğunu, bununla birlikte azınlıkların istediklerinde kendi anadillerinde eğitim alabildiklerini belirtir. Azınlıkların kendi okullarını açabildiklerini veya devlet okullarında Rus kısmı gibi kısımlar bulunduğunu ve buralarda kendi dillerinde eğitim alabildiklerini ifade eder.

Çin, 140 farklı dilin konuşulduğu, çok farklı etnik grupların yaşadığı bir ülkedir. Yazar azınlık haklarının anayasa ile güvence altına alındığını, devletin resmi dilinin Mandarin Çincesi olmakla birlikte, azınlık bölgelerinde azınlık dillerinin de resmi dil olarak kabul edildiğini belirtir. Devletin eğitimde genel şartları belirlediği ve her özerk bölgenin buna göre kendi eğitimini belirlediği Çin’de azınlıkların kendi dillerinde eğitim alabildiklerini belirten yazar, bu okullarda azınlıkların yabancı dil olarak ülkenin resmi dili olan Mandarin Çincesini öğrendiklerini ifade eder. Yazar bazı azınlık okullarında üçüncü bir yabancı

dilin de sunulduğunu, bu okullarda resmi dilin ikidilli program dâhilinde değil, yabancı dil statüsünde öğretilildiğini belirtir.

Rusya, 150'den fazla etnik grubun yaşadığı bir ülkedir. Resmi dili Rusçadır. Yazar, azınlıkların kültür ve dillerinin anayasa ile güvence altına alındığını ve azınlıklara kendi dillerinde eğitim alma imkânı verildiğini ifade eder. Yazar, 1990'da Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra farklı etnik ve kültürel grupları kapsayıcı bir eğitim politikası izlenmeye başlandıysa da eski tek tipçi insan yetiştirme akımının izlerinin halen görüldüğünü belirtir.

Üçüncü bölümde yazar, Türkiye'nin eğitim sistemine çokkültürlü eğitim penceresinden bakmıştır. Dilin, bir kültürün var olmasında ve kendini ifade etmesinde en önemli unsur olduğuna değinmiştir. Türkiye'nin çok kültürlü ve çok etnikli yapısına işaret eden yazar, Cumhuriyetin ilanından sonra eğitim sisteminin Türk kimliği ve Türk dili üzerine inşa edildiğini ve farklılıkları yok sayan bir politika izlendiğini belirtmektedir. Türkiye'deki yabancı ve azınlık okullarının, Osmanlı döneminden beri var olduğunu belirten yazar, Osmanlı döneminde çok daha geniş bir özgürlük alanına sahip olan bu okulların, Cumhuriyet döneminde çok sıkı takibe alındığını ve bir kısmının kapatıldığını belirtmektedir. Çokkültürlü eğitimin çokkültürlü toplumlarda hoşgörü ve empatinin geliştirilmesine katkıda bulunacağını belirten yazar, çokkültürlü eğitimin Türkiye'ye getireceği faydalar arasında farklı etnik ve kültürel kökenden gelen bireyleri kucaklamasından dolayı bu bireylerin devlete bağlılıklarını arttıracığını ve bunun da toplumsal barışa katkı sağlayacağını, farklı anadile sahip bireyler lehine olan eşitsizlik durumunu ortadan kaldıracığını sıralamaktadır. Bu bağlamda anayasadaki vatandaşlık tanımına dikkat çeken yazar, farklı ülkelerin vatandaşlık tanımlarından örnekler vererek Türkiye

anayasasındaki bu tanımın ülkedeki diğer etnik, kültürel ve dini grupları da kapsayıcı bir tanıma dönüştürülmesi gerektiğine değinir. Çokkültürlü eğitimde çok önemli bir yere sahip olan öğretmenlerin eğitimlerinin de çokkültürlü eğitim çerçevesinde yapılması önemlidir. Dünyadaki çokkültürlü öğretmen yetiştirme program ve okulları hakkında bilgi veren yazar, çokkültürlü bir ülke olan Türkiye'de de öğretmen yetiştirme programlarında çokkültürlü eğitim verilmesinin önemine değinir. Aynı şekilde müfredatın da çokkültürlü eğitime göre düzenlenmesi, farklı grupların derslerde kendi kültürlerinden bir şeyler bulmaları, onların daha rahat hissetmelerini ve başarılı olmalarını sağlayan bir etmen olarak düşünülmektedir. Yazar son olarak çokkültürlü eğitim müfredatına dair birkaç örnek sunar.

Kitap, çokkültürlü eğitime dair Türkçe yazılan nadir kitaplardan olması nedeniyle oldukça önemlidir. Zengin bir içeriğe sahip olan kitap, çokkültürlü eğitim meselesine dünyadaki durum itibarıyla genel hatlarıyla bakmasının yanında Türkiye'nin içinde bulunduğu durumu göz önüne alarak çokkültürlü eğitimi irdelemesi, ülkemiz için çokkültürlü eğitimin gerekliliğini ve uygulanabilirliğini göstermesi açısından oldukça önemlidir. Bu kitapla çokkültürlü eğitim alanına yaptığı katkılardan dolayı Hasan Aydın'a ve Nobel Yayınevine teşekkür ediyoruz.

Yeliz KAYA*

* yelizkizmazer@gmail.com